

Pojken som uppfann blixtlåset

Berättelse

Gideon Sundbäck föddes 1880 på en liten gård i Småland. Familjen levde av jordbruk, men Gideon var mest intresserad av teknik. Eftersom han ville bli ingenjör reste han till Tyskland och studerade där. År 1903 var han klar med skolan.

Sedan flyttade han till USA, precis som många andra svenskar gjorde då. Han fick arbete på ett företag som gjorde en tidig sorts knäppning. Den fungerade dåligt och gick ofta sönder. Gideon var skicklig, och han gifte sig med chefens dotter Elvira. Snart blev han chef för konstruktionen.

År 1911 dog Elvira, bara 23 år gammal. Gideon blev väldigt ledsen. För att glömma sorgen arbetade han ännu hårdare. Han ville lösa problemet med knäppningen.

Till slut kom han på en ny idé. Han gjorde små tänder som greppade in i varandra. När man drog låstes de två sidorna ihop. Först fick han patent 1913. Sedan, 1917, fick han patent på en bättre modell. Det blev det moderna blixtlåset.

Sundbäck byggde också maskiner som kunde göra många blixtlås snabbt och billigt. Därför kunde blixtlåset spridas över hela världen. I dag finns det i nästan alla jackor, väskor och skor.

Gideon Sundbäck dog i USA 1954. Han fick flera priser för sitt arbete. Många år senare blev han också vald in i en känd hall of fame för uppfinnare. Han kom från en liten gård, men hans idé används av miljoner människor varje dag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
gård	hus med åkrar och djur på landet
jordbruk	att odla och ha djur
ingenjör	person som arbetar med teknik
knäppning	något man stänger kläder med
skicklig	mycket bra på något
konstruktion	att rita och bygga något
ledsen	inte glad, vill kanske gråta
patent	rätt att ensam sälja sin uppfinning
tänder	de små delarna på ett blixtlås
spridas	komma till många platser
pris	något man får för något bra man gjort

Läsförståelsefrågor

---

1. Var föddes Gideon Sundbäck?
  1. I en stor stad i Sverige.
  2. På en liten gård i Småland.
  3. I Tyskland.
2. Varför reste Gideon till Tyskland?
  1. För att studera och bli ingenjör.
  2. För att hälsa på sin familj.
  3. För att köpa en gård.
3. Vad hände år 1911?
  1. Han fick sitt första patent.
  2. Hans hustru Elvira dog.
  3. Han flyttade till USA.
4. Hur fungerar blixtlåset som han uppfann?
  1. Magneter håller ihop sidorna.
  2. Små tändar greppar in i varandra när man drar.
  3. Man knyter ihop två snören.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Gideon flyttade till USA.
  2. Den första knäppningen på företaget fungerade jättebra.
  3. Gideon hade en bror som också var uppfinnare.
6. Varför arbetade Gideon hårdare efter 1911? (öppen fråga)
7. Varför var maskinerna viktiga för att blixtlåset skulle bli vanligt? (öppen fråga)
8. Vad menar texten när den säger att hans idé “används av miljoner människor varje dag”? (inferens)

Facit

1. b
2. a
3. b
4. b
5. 1. ja b) nej c) det står inte i texten
6. Exempel på svar: Hans hustru hade dött, och han ville glömma sorgen genom att arbeta mycket.
7. Exempel på svar: Maskinerna kunde göra många blyxtlås snabbt och billigt, så blyxtlåset kunde säljas över hela världen.
8. Exempel på svar: Väldigt många människor har kläder, väskor och skor med blyxtlås, så de använder hans uppfinning hela tiden.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att prata om uppfinningar och om svenskar som flyttat utomlands. Tema: teknik och uthållighet. Fråga 8 tränar enkel inferens.

Diskussionsfrågor

- Vilka saker hemma hos dig har blyxtlås?
- Gideon flyttade till ett nytt land. Vad är svårt med att flytta utomlands?
- Vad tror du man behöver för att lyckas med en uppfinning?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om en uppfinning som du tycker är viktig. Varför är den bra?

Källor och faktagranskning

- Gideon Sundbäck – Wikipedia (svenska): https://sv.wikipedia.org/wiki/Gideon_Sundbäck
- Gideon Sundback – Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Gideon_Sundback
- National Inventors Hall of Fame: <https://www.invent.org/inductees/gideon-sundback>
- Svenskt Uppfinnaremuseum: <http://svensktuppfinnaremuseum.se/gideon-sundback-det-moderna-blyxtlasets-fader/>
- Ingenium Canada – Inventor of the First Modern Zipper: <https://ingeniumcanada.org/channel/innovation/otto-frederick-gideon-sundback-inventor-first-modern-zipper>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Otto Fredrik Gideon Sundbäck föddes 24 april 1880 på Sonarps gård i Ödestugu socken (Småland) och dog 21 juni 1954 i Meadville, Pennsylvania, USA. Han tog ingenjörsexamen i Tyskland (Bingen am Rhein) 1903 och emigrerade till USA 1905. Han gifte sig 1909 med Elvira Aronson, som dog 1911. Han blev chefskonstruktör på företaget i Hoboken, New Jersey, och tog patent på blyxtlåset 'Hookless No. 1' 1913 och det moderna 'Hookless No. 2' (patent 1917). Han valdes in i National Inventors Hall of Fame 2006. Osäkerhet: olika källor anger ibland att han först studerade elektroteknik; någon källa nämner Pittsburgh som första arbetsort. Dessa detaljer har förenklats i texterna. Bilden är public domain (omkring 1920).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.